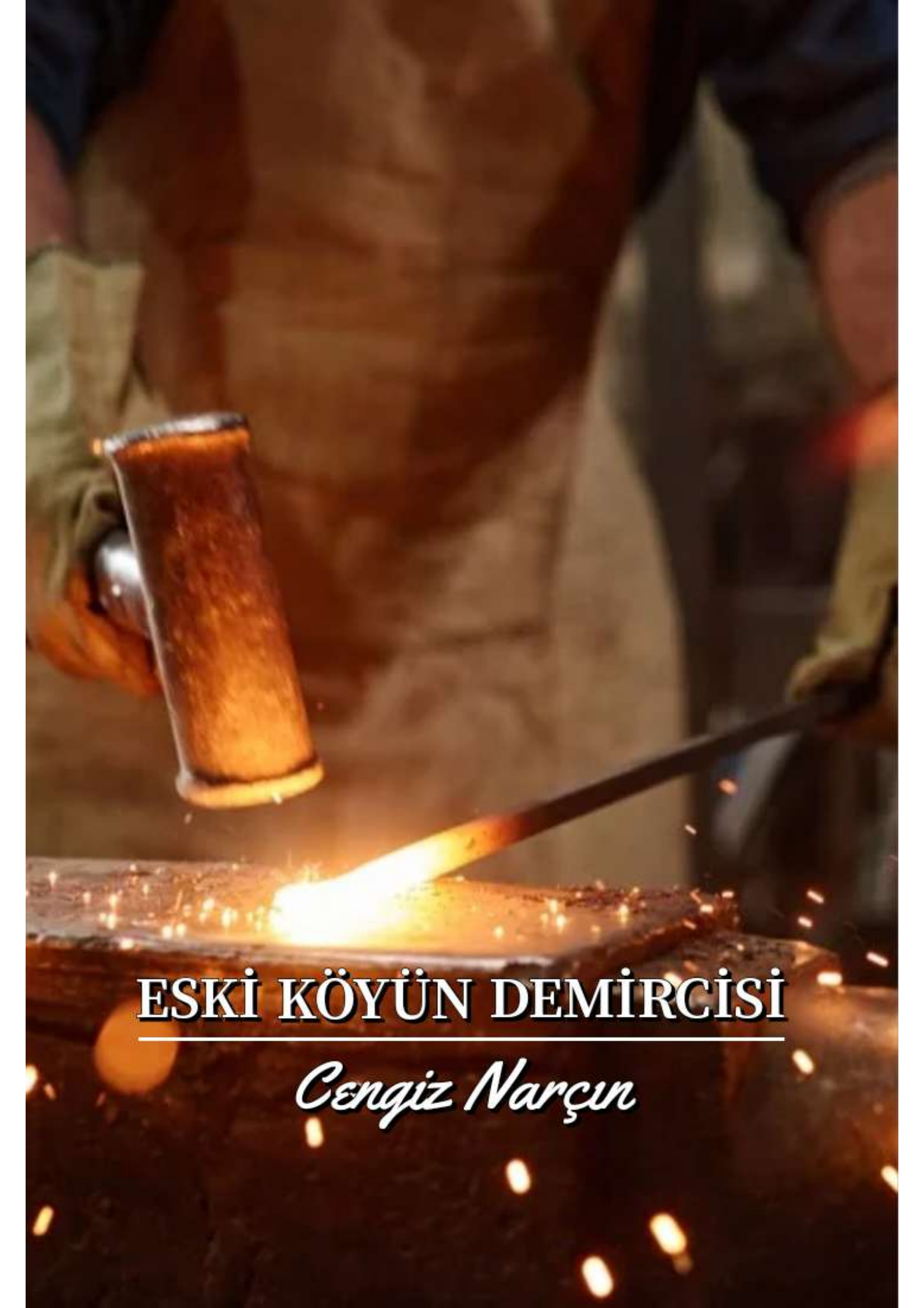

ESKİ KÖYÜN DEMİRCİSİ

Cengiz Narçın

ESKİ KÖYÜN DEMİRCİSİ

Soğuk. Zemheri kapıda. Sular bile artık çeliğe çalmış. Isınmak için gerek büzüle gerekse hoplara zıplaya hazırladığım kumanyamı hasır sepete koydum. Sonra evden çıkmadan, feri geçti geçecek kuzine sobaya yöneldim. Soba sönmeye yüz tutmuş lakin boruları hala sıcak. Soğuktan kırmızıya dönmüş ellerimi, borularına okşaya okşaya ısıtmaya çalıştım. Hanımım ve torunum sabahın en derin uykusundalar. Onları sıcacık yatakta düşününce azıcık kıskansam da onlar için mutluyum. Onlar mutluyorsa ben daha da mutluyum. Aslında kahvaltı yapmadan pek çıkmam ama bugün karşı köyden saban almaya gelecekler. Adamlara bugün bitireceğime söz versem de hala en az iki saatlik işim var; yani anlayacağınız bugün erkenciyim. Sobaya iki odun daha atıp, montumu giyip kapıya yöneldim. Kapıyı açmamla sabahın zemheri ayazı yüzümü dağladı. Az önce yıkadığım yüzümde son kalan nem kalıntıları direkt buza çaldı. “Amma soğukmuş” diye içimden geçirdim. Ayakkabının içi deri değil çelik. Montumun yakalarını kaldırdım. Atkımı yüzümün yarısını, gözlerime kadar kaplayacak şekilde boynuma doladım. Sıklaşan nefesimi atkımdan döndürerek, yüzümdeki buzlanmaya yüz tutan nemleri sakınleştirmeye çalışıyordum. İstemsizce bir iki kasım gerildi. Arsız soğuğa karşı vücut hacmini küçültmeyi deniyordum. Hemen dış kapının yanındaki asamı kavrayınca ağacın demire döndüğüne şahit oldum. Hazırım gitmeye... Soğuk ki ne soğuk. Zemheri tam anlamıyla kendini göstermeye başlamış. Gece boyu tozan ilk karlar bazı yerlerde birikmiş, düz yerlerde kıraya çalmış. Sabahın sessizliğini öten horozlar, uzaklardan havlayan köpekler bozuyor. Benim Kocabaş kulübesinden çıkmış zincirlerini şakırdta şakırtıda gerilip güne merhaba diyor. Bana bakışından sanki “bu saatte yatağından su mu çıktı?” diye sorduğunu anlıyorum. Ona bir öpücük göndersem de o gerinmekten, vücudunu esnetmekten cevap bile verme tenezzülünü göstermiyor. “Eşek” diye içimden geçirip itin haline gülümsüyorum. Gideceğimi anlamış olmalı ki “hadi git de uykuma kaldığım yerden devam edeyim” der gibi. Zaten acelem var. Bir elimde asam diğerinde kumanya koyduğum hasır çantam avlu kapısına yöneldim. Gıcırdayarak açılan demir kapının üst mandalını yavaşça kimse duymasın diye kapattım. Şu kapıyı da bir yağlamadım diye içimden geçirdim. Terzi kendi söküğünü dikemezmiş ya o bağlamda...

Biraz kendimden bahsedeyim. Demirciyim. Adım Hikmet. Bitlis'in Hizan'a bağlı Tağ köyündenim. Köyümüz yaklaşık sekiz yıl önce eski yerinden kaldırılıp buraya taşındı. Köy taşındı da benim yüreğim eski köyümüzde kaldı. Ben de her şeye, herkese inat demirci dükkanımı buraya taşımadım. Evim yeni köyde dükkanım ise eski köyde. Yeni köy ile eski köyün arası yaklaşık altı kilometre. Bizim buralar plato. Dağı, tepesi bol yerlerdir. Buralarda öyle Konya ovası gibi düzlük bulamazsın. Yolları kıvrım kıvrımdır. Bir aşağı iner sonra yukarı çıkarsın. Sonrasında tekrar aşağı yukarı yan yan gidersin. Kıraç, boz topraktır.

Ağacı, ormanı az; taşı, tozu, akrebi bol olur. Çiçekten çok çakır dikenleri ile doludur. Eski köye giden yol stabilize yoldur. Yağmur yağdı mı çamuru çayrağı sevecendir

yapışır üstüne, basanı geri bırakmak istemez. Ben bilirim basacağım yeri. Dile kolay sekiz yıldır gide gele her taşı, çukuru ezberledim artık. Köy sessizliğin göbeğinde. Köye de köy dediğime bakmayın mezra deseniz de olur. Hepsi topu topu on dört hane. Artık kırsalda genç mi kaldı? İpini koparan şehre göçtü. Bok var sanki... Terk ettiler yerlerini hanelerini. Topraklarından koptular. Toprağından kopan yaşar mı heç? Ölür. Benim aklım almıyor buna. Kurban olam ben buraların taşına toprağına. Temiz hava bol gıda. Hani pek bol demeyelim de en azından organik, has gıda... Çekilir mi o şehrin hengamesi, patırtısı gürültüsü? Güncellikler içinde savrulan şehrin insanları. Buralar öyle mi? Buralar mis. Sakin. Huzurlu. Karışanın, görüşenin yok. Gürültü patırtı yok. Giydiğimizle, görünüşümüzle bizi hor bakan yok. Şu manzaraya bak; her yer dağ tepe, hem de sıra sıra. Aşağıda akan çay. Kıvrım kıvrım yol. Cami hoparlörünün gıcırtılı sesini duyunca bir an kendime gelir gibi oldum. Hoca sabah ezanını okumaya başlamıştı. “Aziz Allah ya resulallah” diye mırıldanınca, ağızımdan çıkan nefesimin buharı gözüme kaçtı. “Ne soğuk ya”. Yok şehir öyle burası böyle diyordun. Al işte kışın donuyor diye içimden geçirince yine atkımın altına bir tebessüm geldi. “Şehirdekilerde üşüyordur. herhalde Oranın soğuğu buradan farklı mıdır ?” dedim. Tabi oradakiler şimdi kış kışa mis gibi kaloriferli otobüslerde, dolmuşlarda, hele varsa şahsi araçlarında gidiyorlardır. Senin gibi böyle tabanvay değillerdir diye düşündüm. Ya arkadaş hakkenten de bugün bir başka soğuk. Beygir gibi titreyerek bir kişnedim. Gevşeyen kaslarımı tekrardan bir gerdim. Aslında şu kaslarımı germeyip, kendimi soğğun akışına bıraksam biliyorum bu kadar üşümem de; ne mümkün? Ben köyden çıkmadan hoca ezanı seri şekilde okuyup bitirince anladım ki hocada üşümüş, sıcak yatağın hayaliyle koşmaca gidiyor. Zaten cemaat olarak varsa Hacı Osman vardır. Soğuk diye o da gelmediyse hocaya gamet getirecek kimse de yoktur. O da bir an önce namazını kılar gider evine. Bizim buralarda kışın yapacak pek şey yoktur. Hayvanı, malı olanlar günde belirli periyotlarda onların bakımını sağımını yaparlar, sonrasında sobanın başında akşam ise sabahı, sabahsa akşamı beklerler. En büyük yaren televizyondur. Zaten televizyon icat olalı artık insanlar doğru dürüst birbirlerine bile gelip gitmez oldular. Hepsi akraba hısım. Köy halkı kışını kaldırıp gitmektense sosyal medyada daha çok buluşup konuşur oldu. Köyden, bizim köyden bahsediyorum ha. Başka bir yerden değil. Dip dibe olan evlerden, eli küsur kelle olan bizim köyden. Ben alışamadım. Ne televizyona ne de telefona. Sosyal medya da neymiş? Demirciyim ya, demirciye yakışır takoz gibi eski tuşlu telefonum neyime yetmiyormuş? Ben sevmem öyle başımı öne eğmeyi. Benim başım her daim dik olmalı. Seyretmeliyim alemini. Koklamalıyım. Duymalıyım. Görmeliyim değişenleri. Hissetmeliyim rüzgarı, yeli. Seyrettiğim sanal değil gerçek olmalı. O yüzden millet seyrederek sanalı ben seyrederek milleti. Bilmezler ki onlar öldürmüş kendilerini gezerler sanalda, ben ise dipdiri, gözlerim canları. Canlarda ararım cananları. Hızlı mı çıktım ne? Herhalde soğuk nefesimi kesti. Hareket edince vücudum ısınsa da açıkta kalan uzuvlarım dona kesti. Tepeye ulaştım ulaşacağım. Nefeslenmek için durup köye kuş bakışı bakınca sokakta imamdaki başka bir mahlukat, canlı yok. İmam da koşmaca eve gidiyor. Tek katlı, tek tip köy evlerinin bacalarından çıkan dumanlar yukarlarda karışıp el birlik vadiye doğru yayılıyor. Karşı dağlardan tan kırmızısı gitgide turuncu

sarı gün ağarmasına dönüyor. Yüksek dağların kıvrımlarında biriken karlar gelin duvağına dönmüş, alacalı bulacalı ne de hoş gözüküyor. Ortalık aydınlandıkça bozkır dağlarının kıvrımlarında gölge oyunları raks ediyor. Ne güzel manzara diye düşündüm. İnsan bakmaya kıyamıyor. Hele bir de acelem ve bu soğuk olmasa... Yıllardır bu kar tufan basmadığı sürece gider gelirim. Yalnızım. Şükür bugüne kadar kurt, domuz gibi canıma kasteden bir vaka ile karşılaşmadım. Yalnızsan insanın en büyük yareni kendisi oluyor. Kendin sorup kendin cevaplıyorsun. Deliler gibi kendi kendine koşuyorsun. Bu çoğu zaman içten oluyor, duygu yoğunluğu fazla olduysa da bazen dıştan. Ben genelde çok sinirli olursam küfürü dıştan etmeyi severim. İçten konuşur dıştan kavga ederim. Bilirim kendi kendimeyim ama ağızımdan çıkanı kulağım da duydu mu sanki daha bir etkili oluyor. Özellikle hatayı kendimde bulup kendi kendime gayarladığım zamanlar genelde hep mırıldanırdım. Şimdi olduğu gibi. Niye adama o koduğum sabanın pulluğunu bugün vereceğim dedim ki? Ama söz senettir. İşte saçma sapan söz verirken böyle sabahın köründe götün dona dona yollara düşersin. “Senin kafanı sıçayım” diye mırıldandım. Millet ne güzel sıcacık yatağında mışıl mışıl uyuyor. Ben ise sabahın ayazında taban tepiyorum. E akılsız başın cezasını ayaklar çekermiş. Ne kadar doğru bir laf. Yoksa sabah çocuklarla kahvaltımı yapar, mis gibi tavşan kanı çayımı içer midem dolu içim ısınmış, hanımın hayır dualarının eşliğinde yola koyulurum. Böyle evden kaçır gibi değil. Neyse yapacak bir şey yok. Aslında sabanı çoktan bitirirdim de, dikkatsiz yanlış bir kaynak işin uzamasına neden oldu. Tam bitirdim derken iş başa döndü hem de iş büyüdü. E yapacak bir şey yok. Olanla ölene çare olmuyormuş.

Bayırı çıktım, inişe geçtim. İniş kolaydı. Artık üşümüyorum da. Tekrar yokuşa sardım. Son iniş. Tekrar yokuş. Sonrası kıvrıla kıvrıla düzlük. Artık hep düz sayılır. Sıra sıra tepenin ortası sayılacak konumda yol kıvrıla kıvrıla dümdüz gidiyor. Hani deveye sormuşlar “yokuş mu yoksa iniş mi?” diye. Deve ne demiş? “Ne yokuş, ne iniş göremediniz mi kahpe düzü” demiş. Düz yolda insan kendine daha iyi bir ayar veriyor. Hızlandım. Ara sıra burnumdan aşağı kayan atkıyı düzeltmenin harici beni engelleyen bir şey yoktu. Azıcık daha hızlandım. Son tepenin kıvrımını dönünce eski köyün camisi süslü minaresi ile karşıdan beni selamladı. Etrafında viraneye dönmüş çatısız, taş duvarları kare dikdörtgen çizen eski köy evleri... Köy taşınırken çatıdaki kereste ve kiremitler, yeni köydeki ağıllarda kullanmak için sökülüştü. Bu yüzden evlerin de benim gibi çatısı uçmuş. Köyde tek çatılı yer camiydi. Tabi Allah'ın evi orası çatısız olur muydu? Köyde maddi değeri olan her şey yeni köye taşınmasına rağmen sadece camiden hiç bir şey alınmadı. Cami tüm ihtişamı ile viraneliğin ortasında süslü minaresi ile dimdik ayakta. Hiçbir zaman eski köyüme bakmaya doyamamışımdır. Bu tepe dönemeci benim için adeta kutsaldır. Buraya geldiğimde adrenalinim yükselir. Mutlaka bir durur, doya doya seyrederim. Dönerken de aynen, durur geriye döner sanki son kez görecektiğim gibi bir hisle bir bakar sonra yoluma devam ederim. Bakmaya doyamadığımdır. Bugün acelem var, seyri şahaneyi kısa kesip yola koyuluyorum. Köye

yaklaştıkça ezberimdeki evlerin duvarlarındaki taşlar ve duvar şekilleri daha bir belirginleşiyor. Her şey aynı. Her şey yerli yerinde.

Güneş bir el yukarı çıkarken ben çocukluğumun köyüne vardım. Ona her yaklaşımda geçmişin hayaletleri kendini göstermeye başladı. Ahmet ile kavga edip kafasını deldiğim sokak, çocuklarla oyunlar oynadığımız köy meydanı, çatısı olmayan ama hala belirli belirsiz duvarında bakkal yazan Metin'in bakkal dükkanı, her daim köyün ihtiyaçlarının pinekleyip hoş beş ettikleri Hasan Hüseyin'in kahvesinden arda kalanlar, yıkık duvarlar, uzayan otlar sağa sola serpilmiş teneke kalıntıları... Bunların hepsi anı dolu. Hatıra dolu. Hele hele o üç odalı ilkokulumuz yok mu? Dedemin, babamın, benim ve oğlumun mezun olduğu o okul. Yerdeki beton kalıntıları, eski çeşme, bayrak direğinin on beş santimlik çıkıntısı, hemen yanında Atatürk heykelinin üstüne konulduğu moloz kalıntısı. Yıkık duvarlar, kırık kiremitler. Küflü tenekeler. Toprak yığınları. Toza kayıra dönmüş briket parçaları. Viranelerin harman yeri. Olsun. Ben seviyorum onları. Ben onları şimdiki haliyle değil eski haliyle görüyorum. O virane yıkık okuldan çocuk seslerini ben duyabiliyorum. Hem de dedem, babam, ben, oğlum dört nesil hepimiz küçülmüş aynı şekilde oyunlar oynarken. Yıkık çeşmenin akmayan su sesi bana huzur veriyor. Bakkal Metin'in bakkalından elinde gazoz şişesi, etrafındaki yaşdaşlarına göstere göstere, ağzını yarıya kadar şişenin ucunu sokarak gazoz içen bıcırcığı ben görebiliyordum. Hemen ardında istediğini alamadığı için annesinin eteğini çekiştirip dünya başına yıkılmışçasına ağlayan diğer yumurcağı görüyordum. Otlaktan gelen keçilerin çan seslerini duyabiliyordum. Köpek havlamalarını, inek seslerini, at kişnemelerini... Benim için bu virane sessizliğin içinde hayat vardı. Hiç bir yaşam belirtisinin olmadığı bu yerde vazgeçemediğim hayaletlerim vardı. O hayaletler benim içimi yakıyordu. Onlar ben, ben ise onlar oluyordum. Hayatım onlarla bir anlam kazanıyordu. Herkes benim kaçık olduğumu düşünse de ben ne olduğumu onlardan daha iyi biliyordum. Asıl bunlardan vazgeçerek onlar neleri kaybettiklerini bilmiyorlardı. Kafalarını gömdükleri o sanal alemlerinde, şeytan işi televizyonlarda nelerden vazgeçtiklerini bilmiyorlardı. İnsan anılarından geçmişinden nasıl vazgeçebilir ki? Anılar deşmedikçe hiç açığa çıkar mı? Geride kalanları unuttuktan sonra gelecekleri nasıl karşılayabilirsin ki? Kim ne bok yerse yesin. Ben kimseyi gıyabında yargılayıp hüküm vermiyorum. Kimse de benim için tersini yapmasın. Ben başkayım. Ne var bunda? Eğer sevmesem bu farklılığı her gün hele hele bu karda kışta her gün on iki kilometre yürür müyüm? Benim tercihim beni bağlar. Kime ne?

Geldik bizim mekana. Ekmek tekne. Evim. Evim derken gerçekten evim. Yeni köye taşınmadan önce evimizdi. Demirci dükkanım da evin avlusunda, hatta evle duvar komşusuydu. Yeni köye evi taşıyıp aradaki duvarları yıkınca on metrelik dükkan oldu bana altmış metre. Üstelik bir odayı da hiç bozmadık içine ıvır zıvırı koyuyorum. Eskiden iki kişinin birbirine sürtünmeden hareket edemediği o küçük dükkan büyüdü kocaman oldu lakin şimdi de benden başka kimse yoktu. Olsun benim de bu durumdan bir şikayetim yok. Rahat rahat gerneşe gerneşe çalışıyorum. Demirci dükkanı işte. En basitinden ne olması gerekiyorsa, eski sistem onlar var. Kara kuru, bol demir tozu, artıkları, her yerden kendini gösteren madeni ıvır zıvırlar. Müşteri bekleyen, çapalar,

taralar... İyİ demirciyimdir. Namım iyi bilinir bizim buralarda. Ta nerelerden bana gelirler. Zaten öyle olmasa bu terk edilmiş dağın başına kim gelir ki? Her ne yaptırıcaksan, her neye ihtiyacın varsa, adam akıllı bir şey istiyorsan üşenmeyecek karşıma geleceksin. Ne istiyorsan dile getirip anlatacaksın, beklediğinden daha iyisini ben sana yapacağım. Sonra gideceksin anlatacaksın beni aleme, alem de gelecek bana “hadi usta” diye. Ustalığın şanıındandır. Bir işi herkes yapar. Lakin bir ustanın yaptığı gibi her ustayım diyen yapamaz. Hele o fason makinalar, mümkün değil hiç yapamaz. Tanrı insanları standart mı yaratmış ki sen yapacağın malzemeyi standart yapasın. Misal orak. Erkek orağı başkadır, kadın orağı başka. Ergenin ki başka. Solak olanların ki bambaşka. Fiy orağı başka, buğday orağı başka. Fasoncular bunu bilmez. Ben bilirim. Yaptığımı kişiye özel yaparım. Biri diğerini tutmaz, tutan da ondan başkasını tutmaz. Öyle kimseye başka ustalar gibi kapris falan da yapmam. “Yapan mı? Yaptıran mı?” derler ya... Ne yapan ne de yaptıran. Her ikisi de değil. Ne zaman ikisi bir oldu işte o zaman. Benim anlayışımda ideali budur. Dinlerim. Kesmem. Ukalalık yapmam. İsteddiğini anlamaya çalışırım. Tecrübelerimden yararlanarak fikrimi söylerim. Absürt bir hata varsa karşı çıkarım. Sonuçta neyi kararlaştırmışsak, aynısının bir üstünü yapar önüne koyarım. Ustalığım tutkumdan gelir. Tutkum zaafımdan. Öylesine iyi iş çıkarırım ki insanlar bu dağın başına gelsinler. Olmazları olur kılarım ki yeter ki gelsinler. Az para alırım ki yeter ki gelsinler. Çok çalışır az kazanırım ki yeter ki gelsinler. Gelsinler ki bu virane köyüm daha da viraneye dönmesin. Gelsinler ki mezarlıkta yatanlara iki Elham okusunlar. Gelsinler ki kimsesizler camiinde iki rekat namaz kılınsın. Gelsinler ki bacasından duman tüten tek ocak sönmesin. Yeter ki gelsinler. Yıllar oldu bu kimsesizler viranesinin tek ocak tüttüreni kalalı. Ocakta ocaktır hani. Demirci ocağı. Dumanı az, teri, karası bol. Çifter sulu kızgın demir, çelik olmaya direndikçe kafasına kara gaddar çekici yiyen. Yılların işkencelerine dayanamayan aşınmış örs. Eskiden çocuklarımin sesinin yankılandığı salon duvarından örs ve çekicin metalik sesinin yankılanması. Kora dönen ateş körüklendikçe tekrar tekrar kızıla dönüşüp parlaması. Yeklikten kaynaklı her zaman sade, sakın değişmeyen ritimdeki demirci sesi. Vuruşum tek sesli. Süslü batı müziği gibi çok sesli değil. Sade Anadolu ritimlerindeki duygu yüklü tek sesli. Tabi bazen çekiç ve örsün sesine eşlik eden demircinin, yani benim türkülerim. Kısa tek vuruşlara genelde söylenen uzun havalar, bozlaklar. Ciğerimin ta derinlerinden çıkan haykırışlarım. Yalnızlığım. Kimsesizliğim. Bazen mola verdiğimde iyi bir iş üretmişsem ve de keyfim yerindeyse yakarım neşeli türküler. Sessizliğin içindeki geçmişin hayaletlerinden, şimdinin börtü böceğinden alkış beklerim. Kendi kendime konuşur “helal” derim. Sevmem aynaları, geliş gidişlerde korkutur yansımaları. Bir tane ayna parçası yoktur dükkanımda. Aslında gölgemi de istemem; lakin o vazgeçmez benden ben nere o oraya. Ani dönüşlerde karşılaştım mı zati şahaneleri ile bazen irkilirim, sanki habersiz biri girmiş ardımdan gibi gelir. Alıştım ben bu yekliğe. Bazen Adem (A:S) gibi hissederim kendimi. Cümle alemde tek. Uygarlık ile tek bağlantım tozlar içindeki radyo. O da benim gibi tek kanal. TRT türkü kanalı. Sabah akşam o çalar ben oynarım. Benim radyom tavanda asılıdır. Prizin yanına bağlı çivideki fişini sabah sokar akşam çıkarırım. O garibim de tam mesai yapar. Sesi kısılmasın diye öyle bangır bangır

çalmam. O da bencileyin alışmıştır bu sessizliğe, uyum sağlamıştır ta derinden derinden sakın sakın çalar. Ne zaman ki çok sevdiğim türkülerden biri çıkar hemen mola verir sahneyi ona bırakırım. Bi haberim geri kalan alemden. İlgilendirmiyor da beni...

“Selamın Aleyküm Hikmet Usta. Kolay gele” sesine irkildim. Bir buna alışamadım. Öylesine dalgın, kendi hayal aleminde olurum ki çalışırken çoğu zaman gelenden bir haber olur, aniden verilen masum bir selam, beliren bir siluet ödümü koparmaya yeter. Hele gürültüsü bol bir iş yaparken... Müşteri kapıdan içeri yanıma kadar gelmiş, haliyle ardım da dönük farkına bile varmamışım. Sıçrayarak yeni gelene dönünce adam halime güldü. “Aleyküm selam” dedim de adam gülmeye devam ederek:

“Hikmet Usta, aklın çıktı, cin görmüşe döndün. Benim Osman. Aşağı köyden” dedi.

“Osman?” diye sordum.

“ Kırlar Hamdi'nin oğlu Osman” deyince:

“ Tamam. Tamam. Tanıdım. Osman kocaman olmuşsun. En son gördüğümde aha şu kadardın” diyerek göğsüme kadar elimi kaldırdım.

“ Büyüdük be Hikmet amca” dedi gülümseyerek.

“ Baban ne yapıyor? İyi mi?”

“ İyi, iyi. Kışın ne yapılır ki buralarda? Evde. Mal, meşakkat işte...” dedi omuzlarını silkerek.

Elimle işaret ederek, “Ocağa yaklaş Osman,” dedim. “Üşümüştündür.”

“Üşümek ne kelime, dondum amca,” dedi.

“Sen neyle geldin?” diye sordum.

“Motorla amca. Hava ayaza kesmiş.”

“He ya,” dedim başımı sallayarak, “bugün soğuktu. Hayrola?”

“Hayır be amca,” dedi. “Şu saç ayağını getirdim sana. Kırılmış.”

Elindeki kırık saç ayağına baktım. “Bunca soğuğu bunun için mi yedin?” dedim, şaşkınlıkla.

“Sorma amca,” dedi. “Babam ihmal etmiş. Sabah bunun yüzünden evde harp çıktı. Ben de bir sinir kapıp getirdim. Yoksa annem bunun yerine babamı ateşe koyacaktı,” deyince ikimiz de güldük.

Esprili, samimi bir gençti Osman. Elindeki kırık üçlü saç ayağına bakınca çocuğa acımadan edemedim. Bunun için sen kalk ta aşağı köyden buralara gel. Artık sabah

sabah evde nasıl bir gümbürtü koptuysa? İki dakikalık bir iş de; çocuğu sevdim hemen bırakmak istemedim.

“E Osman,” dedim, merakla yüzüne bakarak, “sen köyde mi yaşıyorsun? Okul mokul yok mu?”

“Var amca. Çukurova üniversitesine gidiyorum” dedi.

“Ne olcen?” diye sordum.

“Veteriner,” dedi.

“Baytar yani,” dedim.

“Aynen amca,” dedi gülümseyerek.

“İyi,” dedim başımı sallayıp. “Güzel bölüm seçmişsin. Bizim buralarda mal meşakkat çoktur. Her daim sana iş çıkar.”

“Öyle de amca,” dedi biraz duraksayıp. “Ben nasipse şehirde kalmak istiyorum.”

Bunu duyunca yüzüne baktım. Sonra dayanamayıp, “Ne bok var şehirde?” dedim. “Bir de baytar olacakmışsın. Şehirde keçi koyun mu var? Hani doktor olsan neyse...”

“Öyle deme amca,” dedi sesini bozmadan. “Modern çiftlikler var. Bir çiftlikte bizim bir köyün malı kadar hayvan var. Hem ben kendi muayenemi açmak istiyorum.”

“Kendi muayeneni mi açacaksın? Ulen Osman, baytar olacaksın. İnsanlar hayvanlarını sana mı getirecekler?” dedim şaşkınlıkla.

“Hikmet amca sen bilmiyorsun. Artık insanlar evlerinde besliyorlar hayvanları. Neredeyse her evde kedi köpek var. Evcil hayvanlar...”

“E ne olacak varsa?” dedim alayla. “Bizim köyde de her evde kedi köpek vardır. Ben daha hiçbir kedi köpek için baytar çağrıldığını duymadım. Baytar gelirse mala gelir.”

Başını iki yana sallayarak:

“O iş şehirde farklı amca. Evcil hayvanlar şehirde ailenin bir bireyi gibi düşün. Aşısı, ilacı, bakımı, yemi ,tırışı daha bir sürü kalem. Varlıklı zengin insanlar. Kendilerinden fazlasını hayvanlara yapıyorlar. Bak sana şöyle söyleyeyim küçücük bir köpeğin tırışı bin beş yüz, iki bin lira” deyince:

Bunu duyunca yerimde doğruldum. “Yok artık Osman!” dedim. “Ben yüz gaymeye tıraş oluyorum, o neymiş öyle?”

“ E amca söyledim sana. Buralara gelsem sabah akşam, gece dünek vermeyecekler. O köy senin bu köy dolaşıp duracağım. Zaten millette zırnık para mı var? Üç kuruşa ağılların, mandıraların pislikleri içinde ömrüm geçecek” deyince çocuktan soğuyuverdim.

“Ver hele sen şu sa ayağını” deyip elinden kaptığım gibi kaynak makinasına gidip kaynattım. Pıtraklarını aldıktan sonra hemen küvete atıp soğuttum. Hala sıcak duvar kenarındaki bir kartona alem şap dolayıp gencin elindeki poşete attım.

“Hadi bakalım,” dedim kısa keserek, “soğukta oylanma, git sağlıcakla.”

ocuk muhabbeti birden kesip işini alelacele yapmamın, kovarcasına poşeti eline tutuşturmamın şaşkınlığını yaşıyordu.

“Borcum ne kadar amca?” dedi ekinererek.

“İstemez,” dedim.

“Olur mu hiç amca?” dedi. “Ne kadar?”

“At bir tıraş parası... Sizin oralarinkinden değil, bizim buralarinkinden olsun.” deyince çocuğun yüzü şekilden şekle girdi. Eminim “bir halt yedim ama ne?” diye kendi kendine sorgular bir hali vardı.

“Yüz lira,” deyince cebinden çıkardığı yüz lirayı uzattı.

“Yere at, siftah,” deyip ocağa döndüm.

“Elinize sağlık. Hoşçakal” demesine bile arkama dönmeden “Selametle” deyip babasına bile selam göndermeden, sabanın kızarmış ucunu ritimsiz dövmeye başladım. Onun suçu neyse? rs ile eki sesi vadide yankılanıyordu. Makas ile tuttuğum demir mi yoksa ben mi daha kızgındım artık bilmiyorum. Lakin çekici tüm acımasızlıkla vurduğum sabanın o kızıl parçasının Osman’ın kafası olduğunu biliyordum. Kafasına sıtığım. Ben de şu zemheri soğuğunda şu üç kuruşluk iş için ayazda motorla bu kadar yol gelmeyi göze alan genci bir şey belleyip sevmiştim. Lakin zamanenin gençleri işte. Adama bak. Baytar olacak. Bizim yörenin ana geçim kaynağı hayvancılık. Beyzadem bokun sidiğin içinde üç kuruşa çalışır mıymış? şehirde bir köpek tıraşına dünya para kazanırmışmış. O zaman niye baytar oldun? Girseydin bir berber yanına ırac olarak. Bunca insan arayınca bir baytar bulamasın. Kendi memleketimizin çocuğu... Sen bunca fukaralığın içinde yetiştir, okut baytar yap; küçük bey gitsin şehirde kedi, köpek baksın. Peki buradaki insanlar ne yapsın? Bizim topraklardan kaç tane baytar bitiyor ki? Bitenin de gözü dışarlarda... Hırslanmıştım. Yarım saatlik işi bitirmek on dakikamı almadı. İçimdeki muhalefet harekete geçti. Yalnız yaşayınca ister istemez karşı tezi de kendin ne sürmek zorundasın. Belki de ocuk haklı. Bizim buradaki ağılları, mandıraları düşünürsek hakikatten bokun sidiğin içi. Karşılık desen kylde yok ki sana versin. Hele hele bu yörenin insanıysan ne gecen olur ne de gündüzün. Hastalık bu. Her daim ambulans baytar olmak zorundasın. şehir görmüşsün. Oralarda yaşamışsın. Ben yaşamadım. Bilmem. Lakin o yaşamış. İkisini elbet mukayese yapıyordur. şehirle bizim buranın şartları hiç mukayese edilebilir mi? Akla kara gibi. Orada zengin insanlar, parfüm kokulu hanımlar... Haliyle ocuk doğru tercih etmiş sayılır. İyi de benim kabul edemediğim geride kalanlara ne olacak?

O gidecek, bu gidecek. Herkes kendini mi kurtaracak? Peki kurtaramayanlar ne olacak? İnsan bittiği topraktan nasıl kopabilir? Burada yüzlerce kişiyi merhem olabilecekken şehirde köpek tıraş etmek neyin nesidir? Ne yapalım biz gidemeyenler ölelim mi? Şu koca sarı şairin dediği gibi “sen yanmazsan, ben yanmazsam, nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa?”. Gerçi biz onu da ta Moskovalara sürmüşüz diye düşününce, kendi kendime yarattığım ikileme güldüm. Memleketim memleketim diyene rahat vermemişiz, memleketten sürmüşüz. Gitmek isteyeneye de niye gidiyorsun diye dükkandan kovmaktan beter ediyoruz. Ne paradoks ama?

Gün boyu içimdeki tez, antitez anlaşmazlıkları ile mücadele ettim durdum. Yalnızlığın en sevmediğim yanı bu. Hani bir takıldın mı? Boku yedin. Farklılık yaratacak bir durum olmayınca kendini o takıldığından kurtaramıyorsun. Hani bir başkası gelse, farklı bir konu açsa takıldığından kurtulursun. Burada bu ne mümkün? Bir tarafım çocuk gitmekte haklı diyor. Diğer tarafım ise bunu kesinlikle kabul etmiyor. Benim ne taraftan olduğumu belirtmeme gerek yok. Bak ben gidiyor muyum? Yıllardır kışta karda her gün onca yolu boşuna mı tepiyorum? Üstelik gideceğim yer az öte, yine bu topraklar. Lakin gitmek bana ihanet etmek gibi geliyor. Bunca yaşanmışlığı, anıyı, hatıraları nasıl bir kalemde silip atabiliriz? Ben buraya gelip gitmesem belki şimdiye taş üzerinde taş kalmazdı. Mezarlıklara, yollara ot basardı. Bunları görenin içi sızlamaz mı? Kim ne derse desin ben doğrusunu yapıyorum.

Gücüm yettiğince de yapacağım. Bugün soğuk ya, başka gelen giden olmadı. Sabanı bitireli kaç saat olmasına rağmen onlar da gelmediler. Telefon da burada adam gibi çekmiyor. Caminin oraya gidip adamlara telefon açtım. Soğuk, araba marş almamış, bugün gelemeyeceklermiş. Müşteri her daim haklıdır. Ne diyeceksin? Sonuçta ben sözümü tutup zamanında sabanı yetiştirdim. Alıp almamaları onların bileceği. Osman'ın bende bıraktığı negatif tortudan kurtulamadım. Minare aklıma geldi. Çocukluğumdan beri minareyi çıkmayı hep sevmişimdir. Kapının anahtarının yerine de biliyorum. Soğukta olsa vakit erken şeytan dedi “çık, çık da seyret alemini”.

Minarenin karanlık, döne döne giden merdivenlerinden çıkıyorum. Her bir basamak hayatımın ortalama yarım yılı. Daha önce saydım doksan sekiz basamak var. Bizimkisi Ali okulu cebiri. Yoksa bende yaş elli yedi. Ne yapayım yani şimdi on altı basamak daha mı ilave edeyim. Zaten ilk on altı basamak yani sekiz yıl, o yaşamın pınarının en başı. Tertemiz, berrak, çöpsüz. Hayata sanki oyun oynamaya gelmişiz. Yer gök oyun sahası. Her şey gülmek, neşe için bir etken. Zaten o on altı basamak bu karanlık dar yere pek de yakışmaz. Bizim buralarda elin iş tutması işte o yaşlarda başlar. Bu coğrafyada çocuklar erken büyür. Onlar bu ani büyümeyi istemese de ebeveynler diretir. Yaşamın ağır şartlarının altında o mini minnacık ellerden medet umarlar. Öncelikle getir götürlerle başlar. Her çocuk büyüklerinin elinde her şeye uyan joker, uzaktan kumandadır buralarda. Koyunları, keçileri çevir, çeşmeden su getir, beygirin yerini değiştir, süt kovanını getir, onu getir bunu götür... Bu getir götürler hiç bitmez. Bizler bunca getir götürün arasında yine bir şekilde oyun kurmasını becerirdik. Artık sorumluluklarla oyunu harmanlamasını öğrenirdik. Yaratıcıydık. Hiç bir şey bulamıyorsa sorumluluklarımızı yerine getirirken işi oyuna çevirmesini bilirdik.

Beygirin yerini değiştirmeye giderken mutlaka üstüne biner iki çevirirdik. Yaratıcılık bizde gani... İlk basamaklar neyse de şimdi yaşlanmaya yüz tutmuş dizlerim gibi her çıktığımız basamakta yaşamın acımasız sertliğini artık omuzlarımızda hissetmeye başlarız. Bizim buralarda erken evlendirirler. şimdilerde yine iyi. Hele eskiden ergenliğe giren çocuk gelin damat adayıdır. şimdi en azından askerliği, varsa okulunun bitmesini bekliyorlar.

Ben on yedisinde evlendim. On sekizinde baba oldum. şimdinin çocukları o zamanın büyükleriydi. Askere uğurlanırken hanım ikinciye gövdeliydi. Yani minarenin daha çeyreğine gelmeden omuzumdaki sorumluluklarımı siz düşünün. Bizler çorak, kurak, engebeli eğimi yokuşu bol olan coğrafyanın insanlarıyız. Karasal iklim iliklerimize işlemiş. şimdi minarenin dik, dar karanlık basamakları gibi. Bizler işte bu benzer yollarda kaderimize yazılanları yaşamışız. Fazla bir seçeneğimiz olmamış. Yılda üç hasat alınan sulak ovalarda büyümemişiz. Oralarda arpayı buğdayı at üzerinden biçerlerken biz buralarda domalarak, çok zaman da çömelerek biçmişiz. Onlar almış bire yüz, biz almışız bire on. E ne yapalım şimdi? Herkes kaderini yaşar. Coğrafya da insanın kaderiymiş. Biz öyle ottan boktan şeylerden şikayet etmezdik. Kaderimize razı, zor talihlilerimizi kolaya çevirmek için olana uyum sağlamaya gayret göstermekten başka bir şey düşünmezdik.

Ne zamanki şu akıllı telefon denilen zimbırtı geldi sosyal medya mecralarında yayılmaya başladı; işin şekli değişti. Artık herkesin her şeyden haberi olmaya başladı. Sen gel de tut artık gençleri tutabilirsen. Yolcudur Abbas iple bağlasan durmaz. Gençlerin hayalleri çeşitlendi. Olmazları olur yaparız, bizim neyimiz eksik dediler. Sosyal mecralarda gördüklerinin peşlerine düştüler. Çoğu kırsaldan şehirlere aktılar. Becerenler geldiklerinde yanlarına başkalarını da götürdüler. Beceremeyenler çoklukta yalnızlığı seçip geri dönmediler. Dönselerdi millet onlara ne derdi? Ben hiç istemedim. Belki bunu yapmaya cesaretim de yoktu. Oğullarımdan biri, iki kızım gittiler. Düğün bayram olsun da yüzlerini görelim torunlarımızı sevelim diye yollarına bakıyoruz. Allah'tan küçük oğlum köyde kaldı. Evlerimiz bitişik, avlu komşusuyuz.. Beraber yer içeriz. Hasretimizi onlarda geçiriyoruz. İki torunum hele adaşım Hikmet benim olmazsa olmazım. Bazen onlar da gidecek fikri ödlerimi patlatıyor.

Minarenin üst kapısına yaklaştığımda yüzüme gelen soğuk içine düştüğüm melankoliden beni çekip aldı. Hakikaten bugün bir başka soğuk diye düşünüdüm. Beremi iyice indirip montun yakalarını kaldırıp giysilerimin içinde büzüştüm. Manzara harika. Sanki vadinin kartalıyım ve tüm vadi ayaklarımın altındaydı. Karşı kar tutup beyaza çalmış dağlar alçalan kara kar bulutlarıyla renk cümbüşü yapıyordu. Sis ikisinin arasını bulmaya çalışıyor. Aşağıda akan çay, çayla senkronize giden yeni karayolu... Bu tarafa bakınca onlardan pek geri kalmayan bizim eski stabilize yol. İki taraftan vadinin derinlikleri. Hafiften atan kar. "Akşama bu hızlanır bugün pek geç kalmayayım" diye düşünüdüm. Minarenin köy tarafına geçince bu soğuk havayı delip geçip mideme oturan bir sıcaklık hissettim. İlk gözüme takılan babamın evi oldu. Dedemden babama geçen çocukluğumuzun geçtiği bizim evimiz.

Rüyalarımda ev olarak sembolize edilen ev. Çatısı uçuk, duvarı yıkık, gediği kırık, döküntülerinin üzerlerinde kar toplanmaya başlayan avlu. Orada ne anılarım var. Dedem, ninem, babam, annem. Hepsi sanki “bu soğukta ne arıyorsun orada?” diye bana bağıracaklarmış gibi bir suçluluk psikolojisine kapılıverdim. Canlarım benim. Keşke onlar bağırsalar hatta yanlarına gidince berenin içinde bile buza çalan kulaklarımdan çekseler. Geçmiş yaşanmışlıklar içimi kora çevirdi. Köy meydanı, komşularımız, bakkalımız artık her yer harabe. Antik kentten bir farkı yok. Mezarlığın taşları bilem yamuk yumuk olmuş. Tam aşağıya tepenin en ucuna doğru bakınca yüzümde istemsizce bir tebessüm belirdi. Çatısız evin önündeki çitlerle çevrili yan yana konmuş bitişik iki mezardı beni gülümseten. Salim Dayı. Salim Köylü. Herkes gittikten sonra benimle beraber köyde kalan tek yarenim Salim Dayı. Salim Dayı’nın hikayesi daha bir başka. Canım benim ne vefalı bir insandı...

Salim Dayı ile Şefika Yenge, birbirlerini çok seven iki kumru kuşuydu. Yıllarca her türlü zorluğu beraberce göğüslemişler köyde gıpta ile bakılan iki aşık çifttiler. Üç çocuk yetiştirmişler, hayata pozitif bakan en olmayacak şeyden bile olumlama yapabilenlerdendiler. Polyannacılık onlara yakıştığı kadar kimseye yakışmazdı. Üç çocuk büyütüp evlendirip torunlarını gördüler. Yaşam şartlarımızın yoktu birbirinden farkı ama en mutlu olanlar hep onlardı. Bazen bu durumlarından dolayı tepki bile alırlardı. Neyse uzatmayayım: Şefika Yenge’nin göğsünde bir kitle çıktı. Büyük oğluyla beraber doktora gidiyorlar. Doktor endişe edilecek bir durum yok diye garipçikimi geri gönderiyor. İki yıl geçmiyor ki Şefika Yenge’de ağrılar acılar artıyor. Bizimkiler tekrardan doktora gidince o zaman durumun vahameti anlaşılıyor. Meğerse Şefika Yenge kansermiş. Kadın hastalığı, göğüs kanseri. İşin kötüsü iş işten geçmiş kanser tüm vücuda yayılmış.

Bir dizi ameliyat olsa da eşik çoktan geçilmiş. Bir süre hastanelerde kalsalar da kaçınılmaz son gelmiş çatmış. Hele Şefika Yenge, hastane odasında son nefesine vereceği gün Salim Dayı’yı yatakta yanına çağırmış helallik istemiş. “Ben senden razıyım, Allah’ta razı olsun” demiş. Salim Dayı’dan bu unutulmaz anı yüzlerce kez dinlemişimdir. Salim Dayı konuşurken kelimeleri ağzında geveler, sesi az bir tizle karışık anlaşılmazdı. Hem ağlar hem bu olayı anlatırdı. Zaten o gece Şefika Yenge emaneti teslim etmiş. Cenaze köye geldiğinde Salim Dayı, Şefika Yenge’yi köyün mezarlığına gömdürmedi. Nuh dedi peygamber demedi. Köyde o zaman ne olay olmuştu. Kimse onu ikna edemedi. Evinin avlusuna, tepenin en ucuna Şefika Yenge’yi defnetti. Etrafına kendi elleriyle çitledi. Her gün Şefika yengenin yanındaydı. Köy taşındı “O ben hayatta gitmem” dedi. “Yaşlısın” dediler. “Tek başına nasıl yaşarsın” dediler. Ne demediler ki?

Kendileri söyledi, kendileri dinledi. Salim Dayı değil dinlemek nazari dikkate bile almadı. Bir kulağından girip diğer kulağından çıktı. Dört yıl daha yaşadı. Bana yaren oldu. Beraber güldük, beraber ağladık. Çokça o benim dükkana geldi. Bazen de ben ona gittim. Salim Dayı alem adamdı. Her şeyini severdim de bir ölmeden yaptırdığı mezarlığına alışamamıştım. Odunluğunda eksiksiz olarak yaptırmış olduğu mermer mezarlığı bana çok tuhaf gelirdi. Hem mermerler öyle parça parça değil kurulmuş

şekildeydi. Her şeyin planlamasını kendisi yapmış, sekiz lale figürlü mermerleri harçsız kurdurmuş, mezar taşına da baş ucuna koydurmuştu. Mezar taşında iki lale figürünün arasında Arapça bir dua, altında da punto harflerle “İsmail oğlu, Salim Köylü, ruhuna Fatiha, Doğum: 1940” yazıyordu. Ölümün yaşayana ne kadar yakın olduğunu bilsem de odun deposunda harçsız kurulmuş içi boş mezarı görmek, hele hele içine girecek olan sahibiyile hoş sohbet etmek bana garip geliyordu. Ne zaman bunu dile getirsem o bana “her şeye hazırlıklı olmak lazım gelir” derdi. “Korkuyorum” desem de o güler; “hem niye korkuyorsun o gün benim düğün günüm, Şefika’ma kavuşacağım” derdi.

Bana vasi tayin etmişti. O gün geldiğinde kefen bohçasının nerede olduğunu, kazanı nasıl kurmam gerektiğini, mezarın yerinden tutuver de nelere dikkat etmem gerektiğini yüz bin kere güle güle söylerdi. Bazen sıkılırdım. Öldükten sonra ne fark eder yaksan ne olur köpeklere atsan ne olur tarzı felsefelere girerdim. Ciddileşir “Şefika”m” derdi başka bir şey demezdi. O zaman anlardım ki Şefika Yenge, bizim için ölüydü Salim Dayı için her zamankinden daha canlıydı. Salim Dayı her şeyiyle hazırды. Kendi yapacaklarını çok önceden yapıp hazırlamış, sonrasına da vekil olarak beni bulmuştu. Şimdi minarenin tepesinden bakınca benden ne istediye fazlasıyla yapmıştım. Eski dostuma vermiş olduğum sözleri yerine getirmiş olmanın huzurunu içimde duyabiliyordum. Köydeki en güzel, hatta tek çit orada koyun koyuna yatan iki mezarın çitiydi. İp gibi muntazam gözüküyordu. Mezarların başına diktiğim iki çam fidanı bir adam boyu yükselmişti. Huzur içinde yatın deyip ruhlarına Fatiha okudum. Köylüler ha yalnızca bizim değil çevre köylüler dahi bizim için demediklerini bırakmamışlardır. Böyle bir virane terk edilmişliğin ortasında kalmakta ısrar etmek onlar için çılgınca hatta aptalcaydı. Hatta kaçık olduğumuzu bile diyenler çıkmış. Tabi bu onların düşünceleridir. Bazen bazı şeyleri yapmak için, ısrarcı olmak az bir kaçık olmakta gerekiyor. Biz de onlar için Salim Dayı’yla konuşurduk. Bizim neyiz eksik? Vardığımız sonuç şuydu; Kaçak olmaktansa kaçık olmak çok daha iyidir. Dondum. Dondum. Aşağısı bu kadar soğukken minarenin tepesi insanı donduruyor. İçimden bir ezan okumak geldi ki sormayın. Saatime baktım ikinci geçmiş akşam ezanına daha çok var. Yokluğun ortasındayım. Okusam. Kimse duymaz diye düşündüm. Lakin olmaz. Yakışık almaz. İçimden de bir köpürtü geliyor ki sormayın. Açtım ellerimi “çokluğun ortasında yok olmaktansa yokluğun ortasında var olmak, kaçak olmaktansa kaçık olmak ”diye bağırdım. Akşamın ayazı kollarımı kaldırınca büzüşen montumun açıklığından boynumdan içeri bocalanınca “hastır” deyip minarenin karanlık dehlizine daldım.

SON